

L'artesa

Pròleg

No podia esperar més. Una, dues, tres gambades més, corre Joanet, corre. Els seus peus veloços aixecaven la pols dels camins de terra, les soles de les sabates no eren prou gruixudes com per protegir els seus peus de les pedres que trobava pel camí, i els seus pulmons s'inflaven dolorosament amb cada glopada d'aire. Però ni el dolorós esforç ni el cansament aconseguien esborrar el somriure dels llavis i les enormes ganes d'arribar a Vila.

—I a on va en Joanet amb tanta pressa?

—A veure a en Pep. Sa mare diu que es vol fer joier!

Una, dues, tres gambades més, corre Joanet, corre. Quines ganes d'arribar! Els camps de conreu li deien adéu cada vegada amb més rapidesa i els estrets camins de terra començaven a desaparèixer. Les ancianes es protegien de la calor de l'estiu al porxo de l'Església, discutien acaloradament mentre feien calça, però van deixar les seves disputes de costat quan el van veure passar, ràpid com el vent, de camí al taller.

—I a on vas, Joanet? —va cridar n'Antònia, la més vella de les dues.

—A Can Pep! —va respondre ell, sense parar-se.

—Doncs corre, no el facis esperar!

En Joanet va baixar el ritme quan va arribar a Vila. El carrer dels artesans el va rebre amb sons de metall contra metall, olor de ferro colat, a argila i a espart, i l'estómac del petit es va començar a estremir amb els nervis que li provocava el fet d'estar arribant al seu destí. Sabia que arribava tard, que li cauria una dolorosa clotellada i que tornaria a casa a les tantes de la nit, però les seves ànsies per aprendre i conèixer els misteris de la seva passió feien que oblidés tots els mals.

Al lluny va veure al seu mestre carregant una caixa plena d'eines. L'ancià carregava ja molts d'anys a les seves espatlles, però segurament era el més enèrgic i diligent treballador que un pogués trobar. Alt i gran com un armari, les mans tallades i plenes de ferides producte de llargues hores de dur treball, la cabellera blanca resplendent i el front esquixat de gotes de suor. Així era en Pep, el pudent.

En Pep no va trigar a veure arribar a en Joanet que, amb un somriure culpable, entremaliat i curiós al mateix temps, es va parar davant del seu mestre i el va saludar amb timidesa. En Pep va deixar la caixa d'eines dins del taller, va agafar del canell al seu aprenent i, ja amb la protecció de les gruixudes parets de la seva casa, li va dir:

—Garrit, arribes tard!

I allí l'esperada clotellada.

Capítol I

—Joanet, vine aquí i ajuda'm! —va cridar na Catalina, preparant cistelles plenes de fruites i verdures.

En Joanet va sortir del corral on estava omplint els abeuradors de les gallines i va córrer per arribar a on la seva mare, que li va donar dos cistelles carregades fins a dalt.

—Porta'ls a la finca.

—Com pesa! —es va queixar, tot deixant les cistelles en terra i fregant-se les mans amb una ganyota de desgrat—. Que hi vagi en Miquel!

—Vés i calla! No siguis malcriat, que ja ets prou gros com per fer els treballs tu mateix! I com vegi que fas anar al teu germà, et fotre un fart de mànec!

En Joanet va esbufegar i va estar a punt de queixar-se de nou, però la mirada de la seva mare va ser massa efectiva, així que va agafar a contracor les cistelles i es va posar a creuar els camps en direcció a la casa dels senyors.

"I què faré jo amb aquest fill meu?" Na Catalina es va asseure, exhausta, i es va posar a netejar patates. "Dos fills exemplars, però el tercer em va haver de sortir descentrat. Una no viu per a tantes penes". Va observar els camps que s'estenien davant d'ella, amb el seu marit i els seus dos fills grans treballant, recollint els seus fruits. Al lluny, la casa dels senyors. Al cap i a la fi, el paisatge davant d'ella era acollidor i tranquil. No eren rics, però la seva vida com mijorals no era per res detestable. I a més, els amos eren gent agradable i bona amb els seus treballadors. L'únic problema era el fill petit. Dotze anys, i cada vegada més criatura. No li agradava cultivar, ni criar els animals, i tot ho feia de mala gana. Na Catalina ja no sabia què fer perquè en Joanet es lliurés més al camp, i menys a les seves fantasies.

En Joanet, carregat amb les fruites i les verdures, creuava les terres dels amos maleint la seva vida. "Jo no estic fet per treballar en el camp". Es considerava un intel·lectual i un artista, però ni tan sols havia tingut l'oportunitat de rebre una educació plena. "El treball del camp està sobrevalorat". No volia estar-se tota la seva vida cuidant animals i plantes, i molt menys passar-se hores i hores sota el sol abrasador, depenent d'una família de rics, per molt bona gent que fossin.

Les portes de la casa dels senyors estava oberta, així que va entrar i va deixar les cistelles al porxo. La casa estava més ordenada i més neta que de costum, i escoltava a la família al pis de dalt donant passos precipitats i crits, emocionats. Ja feia dies que estaven així. "Na Maria, la filla gran, està de festeig", li va explicar la seva mare un dia que li va preguntar per què tant d'enrenou.

Na Maria era una jove bonica i de família rica, així que tots els dies la casa s'omplia de nois disposats a conquerir-la. No obstant això, a en Joanet mai li havia cridat l'atenció. Fins a aquell dia.

Durant aquests dies en què la filla gran rebia als seus pretendents, en Joanet no havia tingut l'oportunitat de veure-la, i tampoc es moria de ganes de fer-ho. De fet, li importava ben poc. No obstant això, un dia que es dirigia a Vila a fer uns encàrrecs, va veure que els amos sortien de casa seva, molt mudats, i que na Maria els acompanyava. En Joanet encara no sap per què, però aquell dia es va parar a observar-los atentament, com mai abans havia fet. Probablement fos per l'impacte de veure als seus amos després de molts dies sense fer-ho. El cas és que aquest dia es va quedar fascinat de na Maria; na Maria, que amb el seu vestit de faldilla blanca semblava un àngel; na Maria, que brillava. Però no va ser la figura de la jove el que va conquerir a en Joanet, sinó alguna cosa que mai abans havia vist: les joies. El seu pit estava decorat per una quantitat important de joies d'or, que resplendien sota la tènue llum del capvespre. Les cadenes, botons, penjolls, anells, arracades, en Joanet es va enamorar de tanta bellesa, de les seves formes i textures i de l'elegància que suposaven. Mai abans havia vist res igual, res tan bell i perfecte. Aquest dia, va ser el primer en què va veure realment a na Maria.

En Joanet es va oblidar dels seus encàrrecs i va córrer a la recerca de la seva mare, qui havia sortit de la seva petita caseta per observar l'espectacle. El petit estava més nerviós que mai perquè tanta bellesa, tanta brillantor i tanta delicadesa suposaven un món nou per a ell. La seva mare el va veure, corrent sense aire i amb les galtes rosades, una imatge poques vegades vista en el seu fill.

—Na Maria...! —va cridar—. Què porta na Maria al pit!?

—Joanet, què et passa que estàs tan nerviós? —es va preocupar na Catalina.

El pare i els fills grans s'atracaren al veure al petit de la casa que de tant intranquil no es podia parar quiet. N'Antoni, l'home, va riure.

—En Joanet se'ns ha enamorat!

En Joanet va negar amb el cap i va agafar a la seva mare de les mans, qui mai oblidaria la brillantor en els ulls del seu fill, la seva impaciència, aquesta aura que desprenia, com si hagués obert els ulls al món per primera vegada. Agafant-la amb força, va dir:

—Què és el que porta na Maria al pit? Allò, allò... És el més meravillós que he vist mai!

Na Catalina va mirar a la família que s'allunyava camí avall, processant les paraules del seu fill. Al cap d'una estona, va contestar:

—Les joies...? Les joies, vols dir? —En Joanet va dir que sí amb el cap—. El que porta na Maria és una empedrada d'or... Sí que és bonica, sí...

—I d'on surt aquesta empedrada? Qui la fa? Com s'aconsegueix?

—L'empedrada és heretada i moltes vegades, regalada. A Eivissa, en Pep de Can Vicent Simó s'encarrega de fer les joies —va contestar n'Antoni—. És un artesà, un joier.

—Doncs —va començar en Joanet, tot decidit—, jo també vull ser joier.

Capítol II

En Joanet ja estava preparat per marxar quan tan sols estava clarejant, ple d'energies i disposat a donar-ho tot en conèixer els misteris que s'amagaven darrere de s'empredada que li havia fascinat. No volia perdre ni un minut. Volia conèixer a qui es trobava darrere de tanta bellesa, l'home les mans del qual feien art. "Deu ser una persona meravellosa", pensava.

—Me'n vaig a fer-me joier! —va cridar, obrint la porta de la casa—. No m'espereu desperts!

Els seus pares, que encara estaven traient-se les lleganyes dels ulls, van escoltar les paraules del seu fill des de la seva cambra.

—Però què dius tu ara? —va dir na Catalina—. Deixa't d'asanades i prepara les eines, que avui hem de posar-nos a sembrar patates.

—No em podeu obligar a fer coses que no m'agraden! —I amb aquesta sentència, en Joanet va sortir corrents de la casa, tancant la porta darrere seu.

—Però serà... Aquest mico! —Na Catalina es va aixecar del llit, però la seva energia mai es podria comparar a la d'un al·lot de dotze anys idealista i tossut. Quan va arribar a la porta de la casa, el seu fill corria esbojarradament, massa lluny com per atrapar-lo—. Com no estiguis aquí per a l'hora de menjar, oblida't de tornar a aquesta casa! —Es va girar cap al seu home, que sortia de l'habitació—. I què farem amb aquest garrit!?

—Tranquil·la, Catalina, deixa'l estar. Són somnis de nens. Tots n'hem tingut. Ja veuràs que en una setmana se li haurà passat aquesta locureta.

—Locureta... Loqueta em té a jo! I res més que joier! Que ens maten es fill!

—No siguis exagerada! En Pep és molt bon home... només té un poc de mala llet.

—Mala llet, diu! No per res el diuen "pudent"!

En Joanet no estava per res penedit dels seus actes. "No estic fet per sembrar patates. Aquestes mans són les d'un joier ", es repetia, mentre caminava precipitadament en direcció al taller d'en Pep. "A veure ... segons n'Antònia, el taller està al final del carrer dels artesans".

Quan va arribar, moltes de les botigues encara no havien obert, però efectivament, podia observar la càlida llum del foc viu a través de les finestres de l'últim taller del carrer dels artesans. Allà es va acostar, i va escutar d'amagat per la finestra, com si fos un lladre, una cosa fascinant.

L'ancià, qui no podia ser ningú menys que en Pep, escalfava un tros de metall lluent al foc. El petit taller estava abarrotat d'eines, escampades per la taula, tirades pel terra, tot tipus d'aparells que donaven forma als somnis d'un nen. L'enorme figura de l'artesà ocupava pràcticament la meitat de la botiga. Hi havia un petit racó, però, que li va cridar especialment l'atenció al petit: sobre una taula,

collarets i arrecades i tota mena de joies daurades esperaven a ser acabades. Sens dubte, allò era el que havia fascinat en Joanet des del primer moment.

El so dels artesans obrint les seves botigues va acabar amb la màgia de l'esperat encontre. El carrer va començar a omplir-se de gent transportant eines, fang, teles, carretes, mules i cavalls, fustes i metalls. En Pep seguia a la seva. El nen es va centrar en el que havia vingut a fer. Va observar al joier. Gotes de suor li regalimaven pel front, i encara que el treball semblava esgotador, els seus moviments i la brillantor dels seus ulls demostraven que el que feia, li apassionava. Escalfar, modelar, unir, separar, refredar. Lenta però segurament, les peces d'or començaven a prendre formes cada vegada més belles. En Joanet estava fascinat, les mans de l'artesà no colpejaven i deformaven el metall, sinó que l'acariciaven, el modelaven amb afecte. L'ancià era gairebé tan bonic com ho eren les joies que feia. En Joanet podria haver-se quedat tota la vida observant, i mai s'hauria cansat.

—Oi! Pep! Que tens una visita! —En Joanet estava tan embadocat que no es va adonar de l'home que tenia al costat, carregant una caixa negra. En Pep va, per fi, aixecar els ulls del seu treball i va observar amb cara de pocs amics als dos visitants—. La meva fiola de Can Trull necessita que li canviïs una peça del collaret.

—Què li passa al collaret? —va preguntar l'artesà, tot sortint del taller i agafant la caixa que portava l'home per inspeccionar el seu contingut.

—Res, que aquesta peça d'aquí s'ha abonyegat una mica. Gairebé no es nota, però ja coneixem les dones i tot el perepunyetes que són!

—I bé que fan —va respondre en Pep—. Una peça com aquesta no pot estar en mal estat.

Quan l'home va marxar, el joier finalment va posar la seva vista en la criatura que portava més d'una hora de peu davant del seu taller. No s'havia molestat a dir-li res, però vaja, què molesta que havia estat la seva mirada durant tota aquesta estona. No li agradaven els nens, i menys els nens tafaners. I aquest, a més... tenia una cara de trasto insuperable.

Sembla que la fascinació que li havia provocat l'ancià a en Joanet havia estat una cosa efímera, perquè vaja, aquells ulls realment li provocaven calfreds. No sabia per què, però la imponent figura d'aquest home no li transmetia res de bo. No obstant això, no es podia treure del cap la imatge d'aquests ulls brillants i apassionats, tan vius com els seus propis, que observaven les joies embadalits. Volia ser com ell.

—S-senyor Pep! —va començar en Joanet, nerviós—. Em dic Joan i...

—No m'agraden els garrits —el va interrompre el joier—, i menys els garrits tafaners com tú. No sé què has vingut a fer aquí i tampoc m'interessa, però no et vull tornar a veure interrompint-me en el meu treball. Fora d'aquí!

El joier va entrar al taller, tancant la porta darrere seu, i va córrer les cortines de la finestra.

Capítol III

—Però i bé, què fas aquí tan prompte? —Na Catalina va riure al veure entrar al seu fill per la porta de la casa, tot furiós. Encara quedaven tres hores per a l'hora de menjar—. Què, a en Pep no li has caigut bé? —Va riure de nou.

—Maleït vell...! —va grunyar en Joanet—. No em rendiré pas! Em convertiré en joier i ell m'ensenyarà a ser-ho com em dic Joan Escandell Ribas!

En Joanet va agafar una poma i va sortir de nou al camp, deixant a la seva mare rient dins. Vaja que si es convertiria en joier! Era el seu somni i les enrabiades d'un vell malhumorat no l'hi anaven a destrossar. Que per a tossut ja el teníem a ell, i si s'havia promès que es convertiria en artesà i que faria joies tan boniques com les que portava na Maria, aquesta promesa es faria realitat si o si.

I com en Joanet era un tossut, tots els dies, durant setmanes i setmanes, va anar al taller d'en Pep a observar-lo i a demanar-li que l'acollís com a aprenent. Es parava mirant per la finestra i fins i tot més d'una vegada va entrar directament al taller —encara que li caigués més d'una clotellada per allò—. En Pep no podia suportar més aquesta situació, estava fart de les impertinències d'aquest garrut, però va intentar mantenir-se el més serè possible. Ni les rabietes, ni les súpliques ni els plors van servir. Aquest home estava fet d'acer. "No es pot fer res, és impossible", es deia el nen. Però sempre tornava. I sempre era rebutjat. I així va passar prop d'un any sencer d'estira i arronsa: era una batalla per veure quin dels dos era més tossut. Fins que, finalment, la corda va cedir.

Va ser una tarda d'estiu quan en Joanet ja tenia tretze anys i encara somiava amb ser joier. Aquest dia queia un xàfec propi dels mesos calorosos. Ni el clima ni el més que probable rebuig van impedir a en Joanet passar-se pel taller de l'ancià. Com sempre, l'artesà estava al costat del foc, treballant. Aquest dia en Joanet es va quedar fora de la casa, xop com estava, amb els braços creuats i observant atentament per la finestra. Realment, amb totes aquestes hores de simple observació havia après grans coses sobre la joieria eivissenca. No obstant això, encara volia conèixer molt més, conèixer cadascuna de les joies per separat per poder fer-les a la perfecció en un futur. I per això necessitava l'ajuda de l'impassible Pep, el pudent.

En Pep, sense haver aixecat la mirada del seu treball, ja sabia que el garrut estava fora observant. No obstant això, els dies de pluja l'amansaban una mica, se sentia amb el cos més pesat... Sentia els anys que carregava. Estava plovent moltíssim. L'ancià va esbufegar, esgotat i amb les mans adolorides, i, prenent-se un respir de la feina, va sortir a prendre la fresca. Va ser llavors quan es va fixar en la figura del noi fora del seu taller, que el mirava amb decisió, fixament, sense parpellejar. Estava mullat de dalt a baix, la roba enganxada al prim cos i els cabells regalimant. No obstant això, van ser els ulls del nen el que més li van sorprendre. Mai havia vist una mirada com

aquesta, i menys una dirigida a ell; havia vist mirades de por, de pena, de compassió, d'incertesa, de tímidesa i fins i tot d'alegria, però no una com aquella, que semblava dir-li, sense paraules, que a què estava esperant per fer alguna cosa. En Pep es va quedar sense paraules. Mai havia estat un home de parlar, però aquell dia realment sí que no li va passar res pel cap.

En Joanet no estava de molt bon humor aquest dia. Feia fred, estava mullat i tan sols podia pensar en que la seva mare li fotria una nyecla que li deixaria sense aire per diversos dies per mullar el terra de la casa. Però allà estava, i aquell dia sí que no es pensava moure fins que no rebés una resposta decent. Ja estava fart de "Fora d'aquí!" i de "Maleït garrit!". Aquest dia definitivament es convertiria en el maleït aprenent d'aquest maleït vell. Vaja que ho faria!

—Maleït garrit! —va cridar en Pep, per costum—. Fora d'aquí!

Però en Joanet no es va moure ni un centímetre. Això va sorprendre a l'artesà, perquè normalment amb un dels seus crits el nen se n'anava corrent fins al dia següent. No obstant això, la reacció del nen no el va enfadar, sinó que estranyament el va omplir d'un orgull paternal per a res esperat. I això sí que el va enfadar.

—Fora d'aquí! —va repetir, aquesta vegada amb les ànsies de sempre.

Però com en Joanet no es va moure, va tancar el taller i va ser ell el que va marxar, deixant al nen enrere.

Va tornar quatre hores més tard. El cel ja s'havia tranquil·litzat i la lluna brillava en tot el seu esplendor. En Pep estava cansat, una mica ebri i amb moltes ganes d'anar a dormir. Però quan va arribar a casa, en Joanet encara hi era, amb les cames obertes i els braços creuats i amb actitud desafiant. En Pep no podia creure el que veien els seus ulls. "M'han guanyat a tossut", va pensar. L'actitud del nen el va commoure. Pot ser que en un futur es penedís de les seves paraules, però en aquell moment va ser el primer que se li va passar pel cap, i el que més correcte li va semblar. Obrint la porta del taller, en Pep va mirar al nen i li va dir:

—Vine aquí demà. A les sis en punt.

I així en Joanet es convertí en l'aprenent d'en Pep, el pudent.

Capítol IV

A les sis del matí en punt estava allà en Joanet, tot emocionat. No es podia creure que per fi l'hagués acceptat! En Pep el va rebre amb cara de pocs amics i el va fer entrar al taller. Feia olor a metall, a òxid, a pols i a suor. Per a en Joanet, era l'olor més agradable del món.

—No em puc creure que en Pep tenguí un aprenent —deien els artesans més matiners—. És l'apocalipsi! Agafeu als vostres estimats, cans i porcs i campí qui pugui!

En Pep no deia res, però ja es penedia de la seva decisió. En Joanet es mirava el taller com si

estigués al cel i l'artesa fos un àngel. El que li esperava.

—Ets el meu aprenent però no t'ho posaré fàcil. Hi ha que ser seriós i diligent quan es tracta de treball, i més quan es tracta de joies. Així que calla, escolta, pren nota si saps escriure i aprèn —va sentenciar en Pep. En Joanet va treure llibreta i llapis i es va concentrar.

Així, en Pep va començar amb el més bàsic: conèixer les joies.

“Hi ha dos tipus d'empredada. Tenim l'empredada de plata i coral, i l'empredada d'or. L'empredada de plata i coral decora el pit de la gonella: collarets, un rosari i una creu de filigrana, molt gran, i sa joia. És aquest reliquiari de vidriera que probablement ja has vist. Aquesta empredada compta amb l'agustinada, que són diverses filades de pedres de corall o de nacre, de forma cilíndrica, i altres complements com fermalls, anells i botonadures per les mànigues, tot de plata". En Pep semblava un disc. Se sabia tots els conceptes, totes les definicions, i les recitava com si simplement estigués cantant. A en Joanet li costava prendre notes per la rapidesa amb què parlava, però estava fascinat per tots els coneixements que l'artesa posseïa.

"En aquesta joieria ens especialitzem en l'empredada d'or. Hauries de saber que l'empredada d'or varia en funció de la situació econòmica de la dona que la porta. Una empredada completa consta de dues fileres de collaret, aquests collars que enllacen peces que semblen dos cons unides per la base. Hi ha unes quinze peces en cada collaret, i cada un porta el seu fermall corresponent. Per descomptat, el cordoncillo és imprescindible per a una bona empredada: les cadenes que envolten la clavícula de la dona. No podem oblidar-nos dels conjunts religiosos, l'Au-Corona-Crucifix que componen sa Creu, i el Creu-Corona-Joia que componen sa Joia. Una empredada fascinant inclouria s'adreç, una creu encapçalada per un ornament anomenat castell. I pel que fa als complements, són imprescindibles la botonada, les arracades, els fermalls i els anells".

El llapis de l'aprenent volava per la pàgina, anotant, estudiant, aprenent, i tants de coneixements el tornaven boig de felicitat. Comprendre l'empredada era molt millor que tan sols veure-la i admirar-la. En Pep es va passar tot el dia explicant, peça per peça, tots els detalls de les joies dels seus somnis: li va explicar que el collaret es subjecta per uns llaços de cintes sobre les espatlles, fixats al mantó de la pagesa amb agulles; que els conjunts de sa Creu i sa Joia sempre es col·loquen al centre del pit, fent-los penjar de cintes de color groc; que les filades de collaret i cordoncillo s'assenten sobre sa Creu i sa Joia. El cordoncillo passa sobre sa Creu i el collaret emmarca el pectoral de la dona, passant per sobre de sa Joia. Li va explicar que sa Creu es realitza amb vidre de colors vistosos per enaltir la part religiosa de la empredada, que és la central.

I mentre li explicava tot allò, anava traient de caixes i calaixos tot tipus de joies que va mostrar a en Joanet. Li va ensenyar una empredada completa de plata i coral, que li va semblar bella, amb el contrast del eteri gris del metall amb el vermell de la pedra. Sa Joia li va semblar també una peça exquisida, i la imatge de la Verge que hi havia en ella transmetia pau i harmonia al

conjunt. Quan va començar a treure les peces d'or, en Joanet no es podia estar quiet a la cadira, del emocionat que estava per poder tocar i apreciar de prop les joies que durant tant de temps estava anhelant veure. Primer li va mostrar el cordoncillo i el collaret, i ambdues filades d'or van fer que se li entessin els ulls davant de tanta elegància. Sa Creu i sa Joia el van tornar boig: l'elegància de l'au que coronava sa creu, la imponent corona de filigrana que la seguia i el crucifix amb la imatge de Crist crucificat feien de sa Creu una peça exquisida. No obstant això, sa Joia encara li va semblar més exquisita: la creu i corona que subjectaven la peça principal eren fascinants, però sa Joia era simplement insuperable: les delicades floritures que envoltaven una imatge preciosa de la Verge amb el seu fill, plena de color i màgia, i aquesta mateixa, van aconseguir que a en Joanet se li escapessin diverses llàgrimes dels ulls.

En Pep no el va deixar assecar-se els ulls abans de treure els fermalls que subjectaven el cordonet a la roba de la pagesa: tot tipus de làmines d'or, de totes formes i motius, rodons, semicirculars, rectangulars. De les arrecades, li van agradar especialment els de tipus de ferradura, que amb la seva forma i filigrana el van conquistar.

Finalment, li va mostrar els anells: anells de borronat, de rosetes, de copinya, tots li van encantar. No obstant això, el que més va impressionar a en Joanet va ser conèixer el significat dels mateixos. En Pep li va explicar que els anells solien cobrir pràcticament tots els dits de la pagesa, i que eren un regal que el nuvi feia a la seva al·lota com a símbol del compromís matrimonial. Quan la noia portava aquests anells, comunicava als altres pretendents que el festeig ja havia acabat. El nombre d'anells variava segons la situació econòmica del promès, i la noia podia arribar a portar-hi, vint-i-quatre anells! Quina bogeria.

I així va continuar una classe que va durar des de l'alba fins al capvespre. Tot tipus de joies van passar per les mans del jove i ell es sentia embriagat de tanta bellesa. En Pep va continuar donant-li informació sobre les joies, mides, formes, i en Joanet ho absorbia tot com una esponja.

En Pep no sabia que davant d'ell tenia a un futur geni.

Capítol V

Els anys van passar sense que aprenent i mestre es donessin compte. No va passar un dia sense que en Joanet es presentés al taller del pudent, i no va passar ni un sol dia en el qual en Pep no es sentís, molt en el fons, emocionat de tenir algú amb el qual compartir la seva més gran passió, amb el qual compartir els seus coneixements i, el més important, amb el qual compartir els últims moments d'una llarga vida plena de penes i de poques alegries.

En Pep va fer el que va poder per ensenyar de la manera més correcta al millor aprenent que hagués pogut tenir en la seva vida. Li va mostrar les tècniques, com realitzar les delicades filigranes

i com unir les fràgils peces, com fondre el metall i com donar-li forma, li va ensenyar a utilitzar les eines i a saber vendre les peces. En Joanet havia suportat el seu mal geni, i la seva dedicació van omplir a en Pep d'un orgull que el va acompanyar fins al dia de la seva mort. El que al principi va ser un odi i desgrat irracionals, es va convertir en el més pur sentit de la paraula amor.

L'aprenent mai podria dir-li amb paraules tot el que havia significat per a ell l'ajuda d'un home tan gran i admirable. Mai oblidaria els crits, les clotelladas i la duresa i severitat de les seves lliçons, i mai els oblidaria perquè li havien ajudat a créixer, no només com a joier, sinó també com una persona que aprèn a valorar el significat d'un treball ben fet, la alegria de veure una peça finalitzada i la felicitat de passar el temps amb una persona estimada.

Cap dels dos es va adonar, però el que al principi va ser rebuig mutu, amb els anys es va convertir en una relació que gairebé podria considerar-se de pare i fill.

En Joanet mai podria oblidar el dia en què es va adonar del molt que estava fent en Pep, el pudent, per un nen tossut i malcriat que s'havia presentat al seu taller exigint convertir-se en el seu aprenent. I tot allò l'hi va donar sense demanar absolutament res a canvi. Aquest dia, en Joanet havia acabat per fi la seva primera joia: un parell d'arrecades de ferradura. Evidentment, estaven plenes d'errors, però per a en Joanet va significar fer un pas cap a la seva meta. Aquesta peça de joieria es convertiria en la seva possessió més preuada, ja que en Pep va permetre que se'ls quedés.

—Aquesta porqueria mai es vendrà —va dir el joier, tot examinant la peça—. Tant de temps ensenyant-te per a que facis això? No tens perdó de Déu.

—L'he fet el millor que he pogut, i n'estic molt orgullós! —es va queixar un adolescent Joanet—. No necessito el teu aprovat per a...

En Joanet va callar en sec quan va veure que, davant seva, les espatlles de l'ancià que més li havia donat a la seva vida es sacsejaven com si li haguessin donat espasmes. I després, un riure estrident va acabar amb el tens ambient que s'havia format al taller.

—Joanet! —en Pep es va girar cap el seu aprenent, i li va pigar una clotellada que el va deixar maretjat per diversos segons—. Joanet! Joanet!

I en Joanet es va quedar de pedra quan aquest home, aquest artesà que tanta por li havia provocat, que havia estat la causa de tot el seu cansament i moltes de les seves penes, que contínuament li mostrava el seu menyspreu, el va abraçar tan fortament que el va deixar sense aire. En Joanet no sabia que aquesta abraçada era el que havia estat esperant durant molt de temps, una simple mostra d'afecte de l'home més important per a ell, i es va posar a plorar desconsoladament. I per a la seva sorpresa, en Pep també es va posar a plorar, llàgrimes provocades per la pols del taller, diria en un futur.

—Etic molt orgullós de tu...!

Tot i això, mai es van dir a la cara l'important que havia estat cada un d'ells en la vida de l'altre.

I allà seguien, cinc anys més tard, en el mateix taller, envoltats de les mateixes eines, de la mateixa calor abrasadora i de la mateixa olor a metall, òxid, suor i pols. Però principalment, envoltats de somnis i de passió per la seva feina. I allà seguien, fent joies, aprenent cada dia l'un de l'altre. I allí van seguir fins al dia en què, sis anys més tard, a l'edat de 84 anys, els ulls d'en Pep van dir adéu al món per sempre.

Va ser una època molt dura per a en Joanet. Sense fills, en Pep va deixar tota la seva herència al seu aprenent, que es va traslladar a la casa i taller del seu mestre i es va convertir en joier oficialment a l'edat de 24 anys. Estar envoltat de tot allò que en el seu moment havia pertangut a l'home que més havia admirat l'omplia de tristesa, però seria un insult per al pudent deixar de banda les joies, així que tots els dies es posava mans a l'obra tot i que el dolor en el pit li obligués a parar més d'una vegada. Així ho hauria volgut el seu mestre. I així ho faria durant la resta d'una vida dedicada plenament a la seva passió més gran: la joieria.

Epíleg

Era un molt bon dia de mitjans d'octubre. Una brisa fresca gronxava les fulles dels arbres que custodiaven amb els seus forts troncs el cementiri. Un home vestit elegantment, amb barret i sabates de xarol, s'obria pas entre les tombes. Acariciava amb la punta dels dits les creus de pedra i els noms tallats en les peces de marbre de les tombes. El seu pas era tranquil, però segur i decidit. Es va parar al costat d'una làpida de pedra grisa, no massa antiga, i es va recolzar en ella, creuant les cames i entrelaçant els braços a l'altura del pit. Després, va mirar al cel amb expressió malenconiosa.

—Oi que fa un bon dia, Pep? —va començar a dir el visitant—. Em sap greu no haver-me passat per aquí durant tants anys. M'havies trobat a faltar? —va somriure—. I com em vas a trobar a faltar tu? Quines asenades que dic. Escolta, recorda'm que et deixi un regal abans de marxar.

L'home va agafar un paquet de cigarrets de la butxaca de la jaqueta i va treure un, que va posar entre els seus llavis. El fum del cigar es va perdre amb el vent.

—Tinc moltes coses que explicar-te. Ai, Pep, tant de bo estiguessis aquí per veure el molt que ha canviat tot això. El meu germà Miquel ens va deixar fa mig any. Ha estat molt dur, però estem intentant superar-lo. Na Francisca de Can Dalt també ens ha deixat. Des que et vas anar, no va passar ni un sol dia en què no vingués a fer-me companyia. Em devia veure molt sol... —el visitant li va donar una llarga calada al cigar—. Ens estan canviant l'illa, Pep. Ja gairebé no trobes camins de terra. Serà veritat el que deies que d'aquí a poc hi haurà més *murcianos* que illencs —va fer una pausa—. Vaja, sembla que he vingut a explicar-te tan sols coses dolentes! No és cert. Hi ha hagut un miracle! M'he casat! —el visitant va riure, i mentre ho feia va seure a terra—. Na Francisca i jo hem tingut dues filles precioses. Tant de bo estiguessis aquí perquè te les pogués presentar. La meva

mare està boja amb elles. Sempre em diu que per sort que han estat nenes, que ja estava farta d'estar envoltada d'homes.

El visitant es va treure el barret i es va pentinar els cabells foscs esquitxats de pèls blancs. Les mans eren grans, plenes de calls i de ferides provocades per llargues hores de dur treball. Va encendre un altre cigarret.

—No et podries creure l'èxit que estem tenint. La joieria cada dia va a millor! I tot això és gràcies a tu, Pep. Sense tu, res d'això hagués estat possible. La meva mare no es creu tot el que estem aconseguint, ella que sempre havia dubtat d'aquest somni meu. La veritat és que, ara que ho penso, sí que era un idealista de petit! Normal que la tragués de polleguera contínuament. Però vaja, he tingut sort. He pogut ampliar el taller. Recordes que sempre et queixaves que entre nosaltres i les eines allà no hi cabia ni una mosca? No puc deixar de pensar en el molt que disfrutaries del taller que hem construït. I també t'agradaria saber que la nostra passió ha arribat a més gent. Tinc tres aprenents, Pep, i els tres tenen tantes ganes d'aprendre com les tenia jo en el seu moment. Tot ens està anant vent en popa. Tot gràcies a tu, Pep —L'home va donar una última calada al cigarret i el va apagar. Es va aixecar, sacsejant la brutícia del sòl dels calçons—. Em penedeixo de no haver-te agraït mai tot el que has fet per mi. Espero ser per aquests tres nois el que vas ser tu per a mi. Ara me n'he d'anar, però prometo passar-me per aquí la setmana que ve. Ah, és veritat, ja se m'oblidava deixar-te el que t'havia portat. La veritat, em costa separar-me d'això però penso que tu ets el que més es mereix tenir-ho —Va donar un parell de cops a la freda pedra de la làpida—. Moltes gràcies per tot, amic meu.

I a sobre de la peça de marbre que portava gravada el nom del seu mestre, el visitant va deixar la seva possessió més preuada: un parell d'arracades de pagesa mal fetes, però que representaven un món per a ell. I així es va acomiadar finalment del que havia estat el seu company de somnis. Fins després, Pep.

Alba Lara Escandell

Bibliografia

- Mateu Prats, María Lena. Gonelles y Joies en Ibiza y Formentera (aproximación a sus paralelismos en el Mediterráneo) Siglos XVII-XX. 1a edició. Eivissa, 2009.
- Mateu Prats, María Lena. La joyería ibicenca. 1a edició. Palma de Mallorca, 1984.
- VV. AA. V Curs de Cultura Popular de les illes Pitiüses. 1a edició. Eivissa, 2003.